

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Octava. De Peccatis, & Poënis Angelorum malorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

DISPUTATIO VIII. DE PECCATIS ET POENIS ANGELORUM MALORUM.

Suppono, tanquam certum, Angelos esse peccabiles, nec ullam naturam creatam dabilem, qua ab intrinseco esset impeccabilis, ut præclare docet D. Augustinus lib. 3. contra Maximam cap. 12. dicens: Cuicumque creaturæ rationali præbitur, ut peccare non possit, non est naturæ, sed gratiæ Dei, ac per hoc solus Deus habet immortalitatem, qui non cuiusquam gratiæ, sed naturâ suâ nec potuit, nec potest aliqua conversatione mutari, nec potuit nec poterit aliqua mutatione peccare. Suppono etiam, Angelos defacto non peccasse in primo instanti creationis suæ, ut idem Sanctus Doctor docet 11. Civit. 13. quamvis ab initio & in primo instanti peccare potuerint. Examinandum est ergo, quibus peccatis peccaverint? Sit proinde.

QUÆSTIO I.

An Angelus malus potuerit velle aequalitatem Dei?

& inefficax; & constat experientiâ, nam homines multi appetunt immortalitatem, convertere ligna & lapides in aurum & argentum, quæ tamen respectu eorum potentiæ sunt impossibilia.

Instabis: Si Angeli tantum potuerunt appetere voluntate inefficaci, sequitur, eos per talem actum non potuisse peccare, probatur sequela, quia talis volitio non est plenus consensus. Contra, odium Dei, quo damnati volunt Deum non esse, est peccatum, & tamen illa volitio est imperfecta & inefficax, ergo ad peccandum non requiritur volitio efficax. Deinde actus, quo appetit aliquis mortem alterius, etiam defuncti, est peccatum, sed talis mors est impossibilis, ergo.

Urgebis: Nec ex Aristotele, nec à pari potest demonstrari, quod impossibile possit cadere in volitionem, quod est simpliciter tale, bene tamen, quod est secundum quid tale, illa allegata tantum sunt secundum quid impossibilia, æqualitas autem Dei simpliciter est impossibilis, ergo; sic etiam damnati appetunt Deum non esse, non per se, sed tantum per accidens, & secundum quid, quia appetunt penam non esse, & consequenter, secundum quid Deum, non esse, veluti Authorem pœnæ. Contra iterum: Sive damnati appetant Deum non esse per se, sive per accidens, simpliciter impossibile est, ergo appetunt aliquid impossibile, quod autem hoc sit peccatum, patet, quia appetens mortem inimici jam defuncti propter suum bonum, seu vanam gloriam peccati, licet hoc per accidens petat propter aliud, peccat; ergo similiter damnati.

Probatur Conclusio tertio: Si æqualitas Dei esset possibilis, posset eam appetere Angelus sibi, ut patet, ergo etiam stante hoc, quod sit impossibile. Probatur consequentia, quia impossibilitas nihil impedit, ergo. Probatur ant. tum, quia impossibile potest esse voluntas: Ex Arist. tum: quia posset eam appetere mediâ, & remotè, vel indirectè, vel inefficaciter & conditionatè: ergo. Sed

Opponitur Auctoritas D. Aug. lib. 3. de lib. arb. dicentis, neminem posse appetere non esse, sed si Angelus appeteret æqualitatem Dei, appeteret sui non esse, ergo. Probatur mi. quia Angelum esse Deum, includit Angelum

IV: Auctoritas & rationes substantur.

I. Volitio alia efficax alia inefficax.

I. Volitio, quæ quis objectum velle potest, duplex est, nempe absoluta & conditionata, seu efficax & inefficax: Quæ exemplo declarantur; sint duo infirmi, unus sperans sanitatem recuperabilem, alter desperans de ea, ambo tamen volunt sanitatem, diversimodè tamen, nam primus vult eam, eligendo sibi media, & providendo de insdem, ad sanitatem consequendam, unde hæc volitio semper est electio: Alter vero vult quidem sanitatem, sed non providet de mediis conducenibus, sicque non eligit, & tantum habet complacentiam de sanitate, & volitionem inefficacem: Et, licet prima non sit impossibile, est tamen secunda, & utraque sufficit ad meritum & demeritum, quia, licet sit objectum aliquid impossibile, tamen pleno consensu potest in illud assentire, & ideo ad quæstionem

II. Inefficaciter potius appetere æqualitatem Dei.

Dico I. Angelus potuit appetere esse Dei, seu esse æqualem Deo, volitione inefficaci & complacentiæ. Ita Doctor subtilis 2. d. 6. q. 1.

Probatur primò: Ex D. Augustino lib. 83. quæst. q. 30. Quod voluntas creata potest uti fruendū, & frui utendū. Ex quo potest argui, ergo etiam potest frui seipsa, at non potest frui, nisi summo bono, ergo potest concupiscere sibi tantum bonum, quantum requiritur, ut sit objectum fruitionis, sed hoc est summum, estque esse æquale Deo, ergo potest æqualitatem Dei appetere.

III. Probatur secundò: Æqualitas Dei est aliquid bonum concupiscibile, sed omne bonum concupiscibile Angelus potest appetere, ergo æqualitatem Dei. ma. patet: Probatur minor. Quia voluntas secundum actum amoris amicitia & concupiscentiæ habet pro objecto totum ens, ergo.

Dices: Majorem esse falsam, quia bonum concupiscibile debet esse aliquid possibile, æqualitas Dei est impossibile, ergo non potest appeti. Sed contra, Aristoteles 3. Eth. cap. 2. dicit, quod impossibile nulla sit electio, bene tamen voluntas & amor complacentiæ, in hoc enim distinguitur voluntas efficax,

gelum non esse, quia Angelus esse nequit, nisi sit inferior Deo, ergo. R. 1. opponendo aliam auctoritatem, nam in alio loco ait, si ego essem Deus, & Augustinus, mallet te, quam me esse Deum. R. 2. dist. ma. voluntate ordinatâ, concedo ma. deordinatâ, in quantum per sui non esse mutaretur in melius, & perfectius esse, nego ma. vel distinguo aliter: ratione sui, in quantum est bonum ipsius subiecti, concedo ma. ratione adjuncti, nego ma. patet experientia, quia multi sese diligunt, vellentque diu vivere, sed quia vita ipsorum deberet habere adjunctam infamiam, ideo se interimunt.

V. Instatur: Angelus nequit appetere æqualitatem Dei in quam mutetur, etiam voluntate deordinatâ, nisi iudicet eam esse sibi bonam, sed non potuit iudicare eam esse sibi bonam, sine errore, ergo non potuit appetere: Subsumo, sed antequam peccavit, non est dicendum, eum errasse, ergo non est dicendum, eum appetuisse, maxime, cum secundum plures, superbia fuerit primum peccatum. R. dist. ma. nequit efficaciter eam appetere, nisi iudicet, quod absolute sit sibi bona, concedo ma. ineffaciter, nego ma. ad hoc enim sufficit simplex apprehensio boni sine iudicio, quod si etiam requiritur iudicium, sufficit, quod iudicaret eam sibi bonam, ex suppositione, quod esset possibilis, non autem absolute & simpliciter, in hoc autem iudicio nullus esset error.

Urgetur: Angeli non appetiverunt impune æqualitatem Dei, ergo talis actus non potuit esse inefficax, in quo ratio demeriti confisteret. R. talem actum fuisse plene liberum, & deliberatum, consequenter imputabilem ad pœnam, quia, si aliquis defectus adesset, solummodo esset ex parte objecti voliti, non verò ex parte potentie volentis. Et licet sit impossibilis, est tamen appetibilis. Denique, licet non sit verum ens, est tamen ens in apprehensione, quod appeti potest.

QUÆSTIO II.

Quod nam fuerit primum peccatum Angelorum?

I. Notandum 1. Quæstionem potissimum procedere de peccato Luciferi, nam plures Patres adstrunt, eum peccasse superbiâ, ex eo, quod vel voluerit æquari Deo, vel voluerit habere dominium & superioritatem super omnes alios Angelos, & ipse sub nullo, quo peccato, vix credibile est, ceteros omnes Angelos peccasse, cum Scriptura de iis non sic loquatur, neque videntur consensisse in dominio Luciferi supra se, cum verisimilius sit, eos potius voluisse Deo creatori suo subesse, quam Luciferi: Quidquid tamen sit, de omnibus quæstio examinanda.

II. Notandum 2. Angelo quoad reatum fuisse capaces omnis generis peccatorum, non verò quoad effectum, id est, Angelos potuisse contrahere malitiam cuiuscunque peccati, non autem proprium actum cuiuscunque peccati elicere: Ratio est, quia, cum Angeli sint pure spirituales, per se solum possunt exercere actus

Angeli quoad reatum sunt capaces omnis peccati.

spirituales, materiales autem, quales sunt fornicatio, ebrietas, quamquam per se non possint, possunt tamen malitiam contrahere, inducendo homines ad tales actus, & sic quoad reatum, possunt committere omnia peccata, quoad effectum autem sola spiritualia, & illa omnia contra D. Thomam sola peccata superbiæ & invidiæ posse esse in Angelis, cum tamen certum sit, eum posse odisse, desperare, infideliter esse omissiones committere, &c. ergo.

Notandum 3. Duplicem esse actum voluntatis in genere; *velle & nolle*, & uterque est actus positivus, *nolle* est actus, quo voluntas fugit disconveniens; unde, licet explicetur per Verbum negativum, negatio tamen non est, sed verus actus positivus fugiendi: *Velle* est actus, quo quis profectur aliquid obiectum, tanquam sibi conveniens: Et hic est iterum duplex ex Aristotele, nempe *amicitiæ* & *concupiscentiæ*: *Velle amicitie* appellatur illud, quo quis amat suam, vel alterius substantiam & essentialitatem; *Concupiscentiæ*, quo amat & vult bona accidentia subiecti amati amore amicitie. Utminusque exemplum sic habeto: Actus, quo Titius amat se, vel Mævium, est actus *velli* seu amoris *amicitiæ*: Actus, quo Titius optat, & vult sibi, vel Mævio sanitate, pecuniam, gloriam, &c. est actus *velli*, seu amoris *concupiscentiæ*. Unde patet, istos actus non esse formaliter & obiectivè unicum actum, ut plures voluntate recentiores, quamvis se haberent per modum *una* *viri*, & *gratia* *cujus*, ex hoc ipso enim magis deduceretur eorum distinctio. Patet insuper, hoc actus male per hoc præcisè distingui, quod bonum *delectabile*, vel *bonum* sit obiectum *velli amicitie*, respectu verò persone dilectæ, vel diligenti, dici *concupiscentiam*; quia isti duo actus taliter se habent, quod secundus semper præsupponat primum, unde in omnibus actibus, tam ordinatis quam inordinatis primum est actus *velli amicitie*, primò enim volo obiectum, cui volo bona, secundo *concupiscentiam* bona, & postmodum sequuntur alii actus, ut nollendi incommoda, impediendi, defendendi, &c. & hoc tam verum est, si sit *velle ordinatum*, respectu boni, si sit *inordinatum* respectu mali. His itaque notatis

Dico I. Primum Angeli peccatum fuit *Philantia*, seu inordinatus amor sui, patet, licet luxuria, in sensu minus rigorofo. Est Scoti 2. d. 6. q. 2.

Probatur primò: Ex Patribus nostris Augustino lib. 14. de Civitate cap. ult. ubi dicit, quod duo amores duas fecerunt Civitates, *Amor Dei usq. ad contemptum sui* seu *Civitatem Dei*, & *amor sui usq. ad contemptum Dei* seu *Civitatem diaboli*. Et eodem lib. cap. 13. ait: *Superbia est perversa celestium appetitus*, sed, ut aliquis perversè aliquid appetat in celestibus, prius inordinatè debet amare se, ergo Angelus, si superbus fuit, primò nimirum sibi in se complacuit. Et lib. quæst. vet. & novi Test. q. 113. *Cum causa* (supple prima) *miseria Angelorum queritur, ea merito occurrit, quod ab illis qui summe est* (amabilis) *ad se ipsos conversi sunt* sed certum est, quod à nullo bono aliquis avertat & convertat ad se, vel ad aliud, nisi sibi

in illo alio compleat, ergo. Audi cum amplius lib. 12. Civit. cap. 1. Alii sua potestate potius delectati, veluti bonum suum ipsi essent, a superiori communi omnium beatifico bono defluxerunt, & habentes elationis fastum (complacentiam) pro excellentissima eternitate, studia partiam pro individua charitate, superbi, fallaces, invidi effecti sunt. Ubi clarè ait, primò eos peccasse in se ipsis delectatos, & ex hinc superbos, fallaces, & invidos effectos esse. Similia habet 11. Gen. Litt. cap. 23. Hinc pater, quòd idem Sanctus Doctor ibidem videatur tenere, superbiam esse primum peccatum, ut frequenter in contrarium citatur, intelligi debeat de superbia terminativè, ex eo, quòd amor inordinatus sui ipsius sit causa superbiæ, ex eo superbimus, quia in nobis indebitè, vel in nostris complacemus. Imò ipse amor inordinatus sui ipsius potest, in largiori acceptione, dici superbia, in quantum est ultra debitum gradum.

V. **Probatur secundò** Ex D. Bernardo ferm. 3. Verbis Isaie, ubi sic ait: *Quid lucere festinas? Nondum illud advenit tempus, in quo surgebunt iusti, sicut sol in regno patrum eorum. Inverim pernitiosus est iste appetitus lucendi, & fervere enim malè melius. Denique, si tam vehementer splendorem desideras, quòd videri vis NB. esse curato, & primum quidem quære fervorem, nec tibi, quin & splendor adiciatur tibi, alioquin in cassum laboras. Qui sedere præsumpsit, in seipso voluit esse contentum (complacendo tibi) unde solam quòd hodie malitia esurit, quia sola habet hanc à semetipso.*

Probatur tertio Ratione primò.

Quia primum peccatum Angeli non fuit omisionis, ut communiter tenent omnes contra Durandum, cum non possit assignari, quodnam illud fuerit, ergò fuit commissionis, contra aliò quòd præceptum negativum, sed inter peccata commissionis non est prima aliqua nolitio, sed volitio (idè enim ordinariè nolimus aliò quid, quia volumus eius oppositum) atqui inter volitiones primus est amor amicitia, & non concupiscentia, quia hic illum semper præsupponit, ergò primò peccavit peccato inordinati amoris sui ipsius, probatur hæc consequentia, quia hic amor non fuit circa Deum, nam Deus non potest nimium amari, nec circa alias creaturas, cum Angelica natura sit cæteris perfectior, ergò fuit amor sui ipsius.

VI. **Dices:** Amorem concupiscentia, & amicitia non distingui, & consequenter eo ipso quo amavit se ipsum, concupivit excellentiam super alios. Contrà Aristoteles 2. de anima docet, actus distingui per objecta, sed hi amores habent diversa objecta, actus enim amicitia tendit in substantiam, concupiscentia in accidens, scilicet in excellentiam, ergò illi actus distinguuntur.

Instabis: Posito etiam, hos actus distingui, adhuc tamen non sequitur actum amicitia esse peccatum, quia deberet illud facere intentio, sed hæc non facit, quia intentio non addit aliquam malitiam actui. R. negando ant. eum probationis mi. & altera prob. quia actus amandi proximum, intensius Deo, est peccatum, ergò intentio tribuit & addit malitiam

F. Amandi Hermann Metaphysica.

actui. Deinde omnis actus difformis rectæ rationi & regulæ est peccatum, sed intensissimus, amor sui est contra rectam rationem & regulam, quæ dicitur Deum esse diligendum super omnia, ergò.

Probatur Conclusio secundò:

Primum peccatum Angeli non fuit superbia, ergò fuit inordinatus amor sui ipsius, probatur ant. tum, quia superbia est immoderatus amor excellentia, amor sui immoderatus amor sui, hic autem præcedit priorem, ergò. Tum, quia inordinatus amor proximi non est superbia, formaliter sed inordinatus amor sui, & proximi, sunt ejusdem rationis, ergò, si inordinatus amor proximi non est formaliter superbia, nec erit sui ipsius.

Dixi in Conclusionem, illum inordinatum amorem fuisse luxuriam in largiori acceptione, quia luxuria generatim est amor inordinatus alicujus objecti, sed, &c. ergò.

Confirmatur: Tum, quia is, qui delectatur inordinatè in speculatione alicujus conclusionis geometricæ, luxuriatur, ergò etiam Angelus delectando se in seipso luxuriatus est: Tum, quia secundum ipsum D. Thomam, omne peccatum per excessum potest dici luxuria.

Opponitur Contra conclusionem VIII.

primò Farrago Autoritatem Scripturæ & Patrum, qui omnes clamare videntur, primum peccatum Angeli fuisse superbiam, ergò sic tenendum. R. 1. Sanctos Patres velle, quòd Angeli peccaverint peccato superbiæ, sed non primo. R. 2. eos intelligendos esse de superbia radicali, quæ est amor sui ipsius. Tertio intelligi possunt, superbiam demonum (maximè illud Eccles. 10. *Initium omnis peccati superbia*) esse initium peccatorum omnium hominum. R. 4. Patres loqui de superbia, quæ convenit omni peccato, est quæ conversio ad creaturam & aversio à Deo, ut pater ex D. Augustino supra pro conclusione relato, unde etiam de tali aversione lib. 17. Civit. cap. 6. ait: *Hoc vitium quid potuit esse, nisi superbia.* Tandem primum peccatum Angelorum potest dici terminativè superbia.

Arguitur ex ratione: In amore amicitia non potest esse aliqua malitia, ergò non potest esse primum peccatum; probatur ant. quia amare se, valde connaturale est, & rationi rectæ conforme, est quæ objectum amabile & bonum, ergò. R. dist. ant. in amore amicitia ordinato, concedo ant. inordinato, nego ant. hic enim non est conformis rectæ rationi, ut dixi supra, maximè, si fiat cum tanta intensione & complacentia, ut in se ipso stare vellet & quiescere, cum tamen esset ordinatus ad alius objectum, nempe divinum, quod sibi virtualiter in isto actu amoris concupivit.

Instatur: Nemo peccat eliciendo actum quantumcunq, intensum, si ex genere suo sit bonus & non vitiosus ex circumstantia, ergò nec per intensiorem amoris amicitia. R. negando ant. primò, si intentio sit prohibita aliqua lege, sicut naturali est prohibitum diligere se plus, quam Deum. Secundò, si intentio sit impedimentum majoris boni, vel adimplendi præcepti;

D d d d d

Urge.

Urgetur: Si Angelus se plus amavit, quam Deum, & sic Deum contempnit, vel de sua excellentia praesumpit, & eam sibi arrogavit, quod etiam peccatum superbiae est, quia praesumptio est prima species, ergo primum peccatum non fuit amor sui ipsius, sed superbia. R. Amorem illum inordinatum intentum, radicaliter, vel virtualiter, vel concomitanter, vel efficienter dici posse superbiam & praesumptionem, quatenus praesumens vult bonum suum esse magnum in se, bonis etiam aliorum preferendum.

Dices: Ad minus ille amor non potest dici luxuriosus, quia delectatio comitatur omne peccatum, & sic non constituit specialem malitiam; R. negando ant. cuius rationem distinguo, delectatio comitatur omne peccatum, quae se tenet ex parte subjecti, concedo, haec enim comitatur omne peccatum, iram, odium, mortem, &c. delectatio ex parte objecti nego, & haec speciale peccatum constituere potest.

X.
Primum peccatum concupiscentiae Angelorum fuit inordinatus amor & appetitus beatitudinis supernaturalis. Ita Doctor subit, supra.

Dico 2. Primum peccatum concupiscentiae Angelorum fuit inordinatus amor & appetitus beatitudinis supernaturalis. Ita Doctor subit, supra.

Probatur primo Supra serm. 3. de Verbis Isaiae, ubi clare loquitur, eum beatitudinem nimis inordinate appetivisse.

Probatur secundo Ratione: Primus appetitus Angeli non fuit circa aliquod honestum & utile, ergo circa delectabile; patet ant. quia peccavit; appetitus autem honesti semper honestus est, conformatur enim semper rectae rationi; nec etiam fuit utile, hoc enim ordinatur semper ad aliud, Angeli autem non appetierunt primum media, sed finem, ergo aliquod maxime delectabile, sed maxime delectabile est beatitudo supernaturalis; ergo illam maxime appetierunt, quod probatur, quia appetentes non appetierunt, secundum affectionem iustitiae; alioquin non peccassent, sed secundum affectionem commodi, quandoque autem appetitur secundum affectum inordinatum commodi, appetitur primum & principalissime, quod maxime est commodum, quia appetitus inordinatus fertur secundum suam totam potentiam, nam talis appetitus inordinatus magis tendit in delectabile, quam appetitus sensualis. Sed

XI.

Quaeres: Quomodo potuerit peccare beatitudinem, cum ad eam fuerit ordinatus? R. tripliciter id fieri potuisse, primum appetendo eam sibi magis inesse, quam Deo, & in quantum est bonum sibi, non in quantum est bonum in se. Secundo, appetendo ipsam citius, quam Deus voluerit dare. Tertio, appetendo eam sine meritis.

XII.
Appetiverunt quod unionem hypostaticam.

Dico 3. Angelus etiam peccavit, concupiscendo unionem hypostaticam, eamque invidendo naturae humanae. Probatur ex D. Bernardo serm. 17. in Cant. dicente: Potuit autem contingere (si tamen incredibile non putetur) plenum sapientia & perfectum decore: Homines praescire futuros potuisse, etiam & profecturos in parem gloriam, sed si praescivit in Dei Verbo, specie, vel revelatione, absque dubio vidit & invidit & molitus est habere subjectos, socios dignatus. Inferiores sunt, inquit, inferioresque natura non decet esse concives, &c.

Dico 4. Angeli etiam peccaverunt peccato superbiae, iniustitiae, praesumptionis. Probatur ex D. Bernardo serm. 2. in octava Pasche, ubi ait: In modo creatum Patri spirituum confidit? Et certum nolum tibi dixit, sede a dextris meis. Si nescit, impudens, unigenitum ille est, cui aeterna generatione Patri aequalitas collata est & confessum; tu opus cogitans esse aequali Deo Filio gloriam invidis: spem quasi unigeniti a Patre. Item serm. 11. in Psal. 90. Considerate viarum ipsius principia, si non manserit esse in immensissimam profusum suam praesumptionem dicens, sedeo in monte iustitiae, in lateribus aquilonis, similis ero Altissimo; quoniam temeraria quam, horrenda praesumptio? Deinde ipse D. Bernardus, & alii Patres frequenter docent, eum nemini voluisse subesse, & alius praese, quae sunt peccata furti & tyrannidis contra iustitiam.

Dico 5. Lucifer etiam peccavit peccato scandalis, quatenus suam affectionem alii manifestando, eos ad similem effectum induxit. Ita D. Bernardus serm. 2. de Verbis Isaiae, ubi ait: Fui quippe in eis, qui diceret, ponam sedem meam ad Aquilonem, & populum, qui sibi crederet, habuit, miser ille, qui sine Deo esse maluit, quam sub Deo illi qui videtur suum, cucurrerunt cum eo. Similiter docent alii Scholastici & Patres, Tertullianus lib. 2. adversus Marcionem, Origenes, &c.

Quaeres I. An Angeli manserint in peccato, & malo obstinari? R. affirmative, oblatione tam negativa, quam positiva. Ita habetur ex Scriptura Psal. 73. Superbia eorum, qui se obdunt, ascendit semper. Ita quoque D. Bernardus serm. 11. in Psal. 90. Propter praesumptionem stare non potuerunt, propter obstinationem, qui cecidit, non adjiciet, ut resurgat. Constat vero illa demonum obstinatio in continuo actuali, vel habituali peccati affectu. Ratio autem huius obstinationis non est ipsa natura demonum, quasi voluntas Angeli esset talis naturae, ut quod semel plene elegerit, eimmobiler edhaereat, ut volunt Thomistae; nec etiam est alius habitus infusus, vel qualitas superaddita, ut volunt alii, sed sola subtractio divina gratiae, ut tenet Scotus, Vasquez & alii. Probatur; quia ratio Thomistarum nulla est, cum defactio constet, Angelos mutasse bonos inos affectus, quos in primo instanti habuerunt. Deinde possibilitas illius mutationis oritur ex libertate arbitrii. Aliorum etiam ratio nulla est, cum non appareat, quae nam qualitas superadderetur, ad inducendam obstinationem. Deinde cum constet, demonibus esse subtractam omnem gratiam, & cum in hac subtractione solvetur efficienter obstinatio, frustra fingitur aliqua alia qualitas. Igitur

Quaeres 2. An non manserint in demerito, huius aliqua dona, & quae? R. ex D. Dionysio lib. de divinis nom. cap. 4. Primum naturalia omnia in ipsis manserunt integra, omnia tamen dona alia, si sive per se, sive per accidens infusa, subtracta sunt; species eis concretae etiam in ipsis profabiliter manserunt; utpote cum sint conaturalia quoad capacitatem imò profabiliter etiam manserunt in ipsis essentia divina, cum eum perfecte defactio cognoscatur.

Eas tamen, quas opera intellectus agentis ac-
quisierunt, quibus, in statu damnationis, mul-
tas alias adjunxerunt, certum est, manifeste, ra-
tione quarum adjuncta perfectione naturalis
potentiae intellectivae acutissime judicare pos-
sunt de veritatibus naturalibus, tam specula-
tivis, quam practicis, item multa de rebus su-
pernaturalibus, per scientiam naturalem, quam
acquisierunt, vel ex signis, vel ex colloquutione
cum bonis, aut malis.

glacies, grando, nix, &c. in quibus violenter
detinentur.

Notandum 3. Dæmones duplici-
ter possunt in igne materiali detineri: *Effective*, &
formaliter: Formaliter tunc detinetur in eo, sic
ut & in quovis loco, quando ipse locus quo-
dammodo circumstat, & circumscribit rem lo-
catam, & sic Angeli possunt esse, & detineri in
igne, quia in ipso sunt, & esse possunt definiti-
vè, per hanc tamen detentionem non affligun-
tur, aut cruciantur, quia non est magis incon-
veniens ipsis, quod sint in igne definitivè, vel
in aëre. *Effective* verò tunc dicitur aliquid
detineri in loco, quando ab aliquo alio in eo
ponitur, prohibetque, ne se moveat ex isto ad
alium locum; & sic dæmones Deus *effective*
in loco detinet & in igne, qui eos illuc deter-
minat, prohibetque, ne se ex eo moveant, &
sicut eos determinat ad essendum in hoc loco,
ita etiam determinat eos ad perpetuam confi-
derationem ignis infernalis.

IV.
In igne pos-
sunt detineri
effective &
formaliter.

His notatis sciendum, maximam
esse inter Authores controversiam, quomodo
ignis infernalis possit cruciare dæmones; ali-
qui enim dicunt, eos pati ab igne, recipiendo
ab eis calorem, unde dicunt illis communi ali-
quam virtutem, ratione cujus fiant capaces ca-
loris, Ita Henriquetz quodlib. 8. q. 8. alii di-
cunt, illos torqueri ab igne, per Deum elevato,
tanquam per instrumentum divinæ justitiæ, ita
Dominicus à Scoto. Alii iterum asserunt, eos
torqueri per aliquam qualitatem spiritualem
in eis productam, & ineffabiliter eos defædan-
tem, ita Suarez; quæ sententiæ licet probabi-
les sint, attamen principii Doctoris subtilis in-
harebo. Unde

V.

Dico 1. Angeli non cruciantur ab igne in-
fernali, per hoc, quod ipsis propter demeritum, detur
aliqua qualitas supernaturalis, ratione cujus ignis in
ipso possit agere. Ita Doctor 4. d. 45. q. 2. Pro-
batur cum eodem; quia ille habitus, aut illa
qualitas, vel esset spiritualis, vel corporea, neu-
trum dici potest, ergò. Probatur mi. non
quod sit spiritualis, quia talis est tam impro-
portionata actioni ignis materialis, quam ipsi
Angeli, cum utrobique sint spirituales, & nul-
lum corporeum in spiritum agere possit: Nec
potest etiam dici, quod sit materialis, quia, se-
cundum ipsos adversarios, Deus non potest fa-
cere Angelos albos, vel nigros, sicut nec lapi-
dem sapientem, ergò.

VI.
Ignis non
agit in ipso
per aliquam
qualitatem
supernatura-
lem.

Dico 2. Angeli non cruciantur ab igne ma-
teriali, per hoc solum, quod ipsum apprehendant sub
ratione disconvenientis. Ita Doctor supra. Et
probatur ab eodem sic: Quia Angeli mali ap-
prehendunt ignem sibi disconvenientem, vel
apprehensione verà, vel falsà, neutra dici po-
test esse afflictiva Angeli, ergò. Probatur
mi. non quod verà, tum, quia ignis ille, ut ob-
jectum intellectus & voluntatis, non habet ra-
tionem disconvenientiæ, cum nullum obje-
ctum sit corruptivum, cujus est objectum, ut
patet de omnibus, per enumerationem, imò,
ut objectum, semper est conveniens: Tum,
quia non assignatur modus, per quem fiat dis-
conveniens, ergò non affliguntur ab igne verà
appre-

VII.
Nec quod ap-
prehendant
disconvenien-
tem.

D d d d d 2

XVII.
Possunt face-
re aliquod
opus bonum
morale.

Quæres 3. An Angeli mali possint facere
aliquod opus bonum morale? R. affirmative, ratio
est, tum, quia homo in peccatis constitutus pos-
test tale elicere; tum, quia naturalia in ipsis
manserunt integra; tum, quia ad tale opus non
requiritur auxilium gratiæ supernaturalis.
Certum tamen videtur, dæmones vix unquam
tale opus facturos, propter continuam vim tor-
mentorum, maximum odium Dei, & pessimum
affectum.

QUÆSTIO III.

De penis Angelorum malorum.

I. Principalissima difficultas est
in hac quaestione, quomodo Angeli, utpote
spirituales, possint cruciari ab igne materiali,
quem tanquam certum, suppono esse in infer-
no, ut ex pluribus sacrae Scripturae locis patet,
ut Matth. 3. 13. & 28. qui etiam dicitur para-
tum diabolo, & Angelus ejus, quæ frustra ab hæreti-
cis retorquentur in sensum metaphoricum,
cum Scripturae Verborum proprietas semper
teneri debeat, ubi non est aliqua inconvenien-
tia. Itaque

II.
Duplex est
pena dolor
& tristitia.

Notandum 1. Duplicem esse pen-
nam creaturae rationalis, nempe *dolorem*, & *tris-
titiā*. Dolor est passio consequens apprehen-
sionem sensitivam in appetitu sensitivo resi-
dens, generata in anima ex offensione carnis,
& hæc poena in Angelis non est, nec etiam in
animabus damnatis, est enim passio totius com-
positi. Tristitia verò est passio proveniens,
ex aliquibus rebus, quæ nobis nolentibus ac-
cidunt, residens in intellectu & voluntate, &
hæc reperitur in dæmonibus, unde, ut dicatur
aliquid causare tristitiam in eis, debet semper
ab eis esse nolitum, & hinc violenta detentio
nolitata in Angelis, & nolitata consideratio in-
tenfa ignis materialis maximè poterit affligere
dæmones.

III.
In demoni-
bus alia pe-
na damni
alia sensus.

Notandum 2. In dæmonibus dupli-
cem reperiri penam, nempe *damni* & *sensus*:
Prima dicitur ea, quæ consistit in perpetua ea-
rentia visionis & fruitionis Dei, tanquam ob-
jecti infinitè beatifici, inflicta eis propter cul-
pam, ad quam poenam reducuntur illa omnia,
quæ Angeli per peccatum suum amiserunt:
Pena sensus illa est, quæ oritur ex afflictione
mali positivi præsentis & disconvenientis, nem-
pe ab igne: Diciturque poena sensus, non for-
maliter & intrinsecè, desumpta denominatione
à sensu, sed objectivè, vel denominatione ex-
trinsecà, ex parte objecti sensibilis disconve-
nientis, quodcumque illud etiam sit, sive ignis,
F. Amandi Hermann Metaphysica.

apprehensione considerato. Probatur etiam minor, quod neque falsâ; tum, quia sic non affligerentur verè ab igne, sed à falsa sua apprehensione, quod asserere planè est inconueniens, nam sicut nemo falsa apprehensione beatus est, ita etiam nemo falsa apprehensione miser est: Tum, quia illa apprehensio, vel esset à Deo, vel ab ipsis Angelis, non primum, quia sic Deus esset immediata causa deceptionis; nec etiam ab ipsis Angelis, quia ad naturales cognitiones producendas manserunt in ipsis naturalia splendida.

VIII.

Sed per violentiam detentionem & voluntariam considerationem.

Dico 3. Angeli mali cruciantur ab igne infernali, violenta detentione, per sententiam iudicij iusti, quâ condemnantur ad perpetuò habitandum in eo, & quâ determinantur, ad intense considerationem ipsam, ut signum iræ, & iustitiæ diuine vindicati-
væ.

Probatur primò: Autoritate D. Augustini 21. Civit. cap. 10. ubi hæc habet; Si spiritum hominum profectò incorporei, & nunc poterunt includi corporalibus membris, & tunc poterunt corporum suorum vincula insolubiliter alligari, ergò sic etiam possunt demones alligari insolubiliter ad habitandum in igne; unde D. Gregorius 4. Dialog. 30. dicit: Si vivens hominis spiritus incorporeus tenetur in corpore, cur non post mortem incorporeus spiritus corporeo igne non detineatur? Eadem autem est ratio de Angelis malis; nam, ut idem Sanctus lib. 9. Moral. cap. 50. ait: Quamvis hominum, & Angelorum natura sit longè dissimilis, una tamen poena implicat, quos unus in crimine reatus ligat. Quòd autem hæc detentio sit afflictiua, patet, quia homines superbi molestissimè ferunt, quando violentè detinentur in carcere, ergò etiam demones, qui sunt superbissimi. Unde concludit D. Augustinus supra, postquam dixisset demones cruciandos, quamvis miris, veris tamen modis, sic: Adhærebunt ergò spiritus demones corporeis ignibus cruciandi, accipientes ex ignibus poenam, non dantes ignibus vitam.

IX.

Doctor subtilis sic probat & explicat conclusionem: Formaliter dico, quòd ignis ille sit objectum sic disconueniens dupliciter, primò, ut detinens spiritum definitivè, secundò, ut immutans ipsum objectivè, unde Angelus malus habet nolle detineri ab igne, & specialiter sub hac ratione, ex sententia diuina sic determinante, ad quod nolle inclinatur affectio commodi, secundam quam appetit liberum usum suæ potentia, ut, sicut natura indifferens est, ad quodcumq; corpus, sic possit se facere præsentem cuiusq; corpori; promovet superbia, propter quam appetit uti propria potestate; consummat invidia, propter quam nunquam velle se determinare, ibi esse per sententiam, istud autem nolle præcedit detentio, & detentionis apprehensio, & tandem tristitia, ac notitio hujus detentionis violentæ, detentio autem illa violenta ad intensam considerationem ignis, ut sibi nocivi, contra voluntatem Angeli, à Deo principaliter, & ab igne instrumentaliter provenit. Hæc Doctor, per quæ clarè & fusè explicat modum, quo demones ab igne puniuntur, nempe, quòd Deus eos contra suas voluntates violentè in igne detineat, & quia hoc est contra voluntatem, ideò nolunt hanc detentionem, quæ detentio, cum sit notitia, iam potest in ipsis cau-

sare tristitiam; & sic pariter nolunt considerare illum ignem, ut signum iræ diuine & iustitiæ vindicativæ, cum secundam affectionem vellet uti potiùs sua libertate in considerandis aliis objectis, à quibus tamen impeditur, ne illa considerare possit. Sed in contrâ

Opponitur Autoritas D. Augustini

lib. 20. Civit. cap. 16. ubi ait: Nequaquam negandum est, ipsum æternum ignem alii leviter, alii futurum esse graviorem, sive ipsum ardor poena cuiuscumq; varietur, sive æqualiter ipse ardeat, sed non æquali molestia sentiat; Ubi non allegat detentionem solam, sed etiam ardorem, & insuper asserit, aliis poenam futuram leviorè, aliis graviorem, quòd si autem esset sola detentio, æqualiter punirentur, cum æqualiter omnes detineantur, ergò. R. Sanctum Augustinum non negare ibi, detentionem esse poenam Angelorum, licet enim alleget etiam ardorem, non dicit tamen, eum esse aliquem materialem, vel physicum, qualem utique ignis ille in Angelis producere nequit; Ardor itaque, qui ibi erit, erit intentionalis, verus tamen & realis, nam quando Angeli considerabunt illum ignem intense, semper timebunt, ne ab ipso adurantur & comburantur, & huiusmodi habens virtutem producendi ealorem in corporibus, intentionaliter immutabit eos, & intentionaliter comburet, quæ combustio major est, quàm materialis, quia etiam in corporibus non est tristitia aliqua, nisi adsit immutatio intentionalis. Per hoc patet solutio etiam ad aliam instantiam, nempe, quòd non fit potior ratio, quare magis in igne, quàm aère, aut aqua crucientur, quia aqua non habet virtutem adurendi, consequenter non sic eos intentionaliter immutaret. Et licet D. Augustinus dicat, poenam non futuram æqualem, id etiam ego non nego, & insuper, quamvis sit æqualis detentio, ex hoc non potest statim inferri, ergò æqualis poena, quia non erit æqualis in omnibus notitio, quæ majorem minorève in ipsis causabit poenam & tristitiam.

Instatur Contra principalem solutionem

nem: Actio intentionalis non est nata asserere tristitiam, ergò per eam demones non poterunt cruciari. Probatur: Quia illa actio est naturæ Angelicæ, & eorum intellectui conueniens, ergò. R. dist. ant. actio intentionalis non est nata asserere tristitiam ex se præcisè, transeat, nolita, nego ant. & licet prima intellectio sit prior notitione naturæ, sunt tamen simul tempore, & sic, quia notitio posterior est vehementior, quàm delectatio, quam habere possit ex prima & simplici objecti apprehensione, ideò excludet delectationem illam, & causabit in eis summam tristitiam.

Urgetur: Notitio illa posterior est in

potestate Angelorum, ergò non necessariò illam habebunt, & sic, quando eam non habebunt, objectum non poterit in eis causare tristitiam, sed delectationem, imò, quia postmodum eam liberè habebunt, liberè poterunt uti, vel non uti. R. negando ant. quia causa prima semper concurret cum eis ad actum notitionis, sic nunquam poterunt ipsum non exercere, sicut cum bonis semper concurret ad actum amoris.

amoris, ita, quod nunquam habebunt tristitiam, ita cum malis, quod nunquam habebunt gaudium.

XII.

Non omnes
Angeli sunt
in inferno.

Quæres: An Angeli mali, qui defecit in igne infernali non detinentur, æqualem sentiant cum decentis tristitiam & afflictionem? Supponit quæsitum, non omnes Dæmones in inferno detineri, idq; patet ex Scriptura, nam ad Ephesios 2. vocatur Diabolus Princeps potestatis aeris hujus, & 6. vocantur: Mundi Rectores tenebrarum harum, & spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Sancti Patres nostri id quoque docent, nam D. Augustinus lib. de natura boni cap. 33. Inferior caliginosus aer quandoq; & cœlum dicitur, non illud, in quo sunt sidera, sed hoc inferum, cuius caligine nebula conglombantur, & ubi aves volitant; nam & cœlum nubilum dicitur, & volatilis cœli appellatur, in quo sunt etiam Dæmones usq; ad ultimum iudicium. D. Bernardus Serm. 54. in Cant. ubi in versiculum istum: *Isse venit saliens in montibus transiens colles*, ait: Colles dicitur aëreas potestates, quæ inter montes quidem (Angelos) jam minime numerantur, pro eo, quod a virtutum celsitudine defuxerunt per superbiam, nec tamen usq; ad humilia vallium, sive ad valles humilium per penitentiam detumescunt. A nubibus & infra Dæmonum est habitatio in aere isto infimo & caliginoso &c. Jam

XIII.

In aere existentes graviter cruciantur.

Respondeo ad quæsitum, Angelos malos in aere existentes, cruciari primò propter timorem & horrorem infernalis ignis.

Secundò invidia & rancore, quod videant homines liberari, & se perpetuò damnandos, & à gratia Dei excludendos. Tertio fortè secum ignem circumferendo, vel saltem eum confiderando sibi tanquam debitum, in quo mox sunt futuri. De ipsis Divus Bernardus Serm. 54. in Cant. sic dicitur: *In penam siquidem suam locum in aere isto medium sortitus est, ut videat & invideat, ipsaq; invidia torquetur, Scripturâ dicente: Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet. Quam miser cum suspicit cœlos, in quibus innumeros montes inuictur divinâ claritate fulgentes, divinâ laudibus resurgentes, sublimes in gloria, abundantes in gratia. Quam miser cum respicit terram, montes nihilominus quam plurimos de populo acquisitionis habentem, fide solidos, spe excelsos, charitate spatiofos, cultos virtutibus, bonorum operum fructibus refertos, de rore cœli, tanquam de satra sponsi quotidianam capientes benedictionem; quam etiam num benignissimus IESUS Dominus & Salvator noster copiosè infundere dignetur, ut liberati à pœnis malorum, ad bonorum consortium & felicitatem pervenire valeamus, & cum illis in perpetuum illud suavissimum & sanctissimum Trisagion Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Sabaoth occinere possimus.*
Amen. Amen.

